

“ความแตกสลายของอุดมการณ์เดือนตุลาฯ”

โดย เกษียร เตชะพีระ

เช่นี้ ผมเพิ่งไปไหว้วีรชน ๑๔ ตุลาฯ และ ๖ ตุลาฯ มา.....

ปกติ สัปดาห์หรือสองสัปดาห์ครั้ง ผมจะซื้อพวงมาลัย ๒ พวง ไปไหว้ประติมากรรมอนุสรณ์ เหตุการณ์ประชาชนลุกขึ้นสู้เผด็จการ ๑๔ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๖ และเหตุการณ์ล้อมปราบฆ่าหมู่นักศึกษา ประชาชน ๖ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๙ ที่หน้าหอประชุมใหญ่ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มาลัยพวงหนึ่ง ผมจะคล้องมือรูปจำลองวีรชน ๑๔ ตุลาฯ แล้วพนมมือไหว้พวงน้อมรำลึกถึง “สิทธิเสรีภาพ”

อีกพวงหนึ่ง ผมจะวางบนกลางแท่นหินอ่อนรำลึกวีรชน ๖ ตุลาฯ แล้วพนมมือไหว้พวงน้อมรำลึกถึง “ความเป็นธรรมทางสังคม”

แน่นอน คำว่า “ความเป็นธรรมทางสังคม” เมื่อ ๓๐ ปีก่อนนั้นถูกตีความว่าเท่ากับ “ลัทธิสังคมนิยม” ก่อนที่วิกฤตทางการเมืองของขบวนการปฏิวัติไทยได้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและวิกฤตอุดมการณ์สังคมนิยมสากลในสองทศวรรษต่อมาจะทำให้การตีความนี้ค่อย ๆ เลื่อนหายไป แต่กระนั้น ความใฝ่ฝันถึง “ความเป็นธรรมทางสังคม” ก็ยังดำรงคงอยู่

สำหรับ “คนเดือนตุลาฯ” รุ่นผม, แนวคิดอุดมการณ์ทั้งสองที่แทนตนโดยเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ ๑๔ ตุลาฯ ๒๕๑๖ และ ๖ ตุลาฯ ๒๕๑๙ มีความแตกต่าง แต่ก็มีเรื่องเกี่ยวพันกันอยู่ อาจกล่าวได้ว่า ในแง่หนึ่ง ถ้าไม่มีสิทธิเสรีภาพ ก็ไม่อาจต่อสู้แสวงหาความเป็นธรรมทางสังคม, ในทางกลับกัน ถ้าไม่มีความเป็นธรรมทางสังคม สิทธิเสรีภาพที่ได้มาก็ไม่มีความหมาย - อย่างน้อยก็ไม่มี

ความหมายต่อสังคม ต่อเพื่อนมนุษย์ร่วมชาติร่วมโลกและร่วมทุกข์ร่วมสุขคนอื่น ๆ แม้ว่ามันอาจจะมี
ความหมายต่อปัจเจกบุคคลก็ตาม แต่นั่นไม่เพียงพอ

การแสดงออกอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมของความแตกต่างที่ว่าต่อเนื่องเกี่ยวพันของสองแนวคิดอุดม-
การณ์ดังกล่าวก็คือ [พันธมิตรสามประสาน: กรรมกร-ชาวนา-นักศึกษาปัญญาชน] ที่เกิดขึ้นท่ามกลาง
การต่อสู้อย่างสันติในเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยแบบเปิดช่วง ๓ ปีภายหลังเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาฯ
พ.ศ. ๒๕๑๖ แล้วคลี่คลายไปสู่การต่อสู้ด้วยอาวุธในชนบทภายหลังรัฐประหาร ๖ ตุลาคม ๒๕๑๙ และ
เผด็จการคินชิฟต่อมา

ผมอยากเสนอว่า อุดมการณ์ ๑๔ ตุลาคมและ ๖ ตุลาคม หรือนัยหนึ่งอุดมการณ์เดือนตุลาฯ อัน
ได้แก่ [สิทธิเสรีภาพ + ความเป็นธรรมทางสังคม] ดังกล่าวมานี้ได้ “แตกสลายลงแล้ว” ในปัจจุบัน
และเหตุการณ์ที่เป็นหลักหมายแห่งความแตกสลายที่ว่าก็คือการแบ่งแยกแตกข้างของพลังประชาชนใน
สังคมไทยท่ามกลางความขัดแย้งทางการเมืองอันเกี่ยวเนื่องกับรัฐบาลทักษิณในรอบปีที่ผ่านมา นั่นเอง
มันใช้เวลาถึง ๓๐ ปีกว่าที่อุดมการณ์เดือนตุลาฯจะอ่อนล้าลง ทว่าในที่สุดก็ดูเหมือนว่ามันจะ
โรยราแล้ว

ความข้อนี้นี่สะท้อนออกให้เห็นได้ง่ายผ่านความขัดแย้งในหมู่เพื่อนพ้องน้องพี่ “คนเดือนตุลาฯ”
ด้วยกันเอง ซึ่งต่างแบ่งฝักแบ่งฝ่าย แยกข้างแยกค่าย ด่าทอประณามกันเองชุลมุนวุ่นวายจนและเป็นวัน
ไปหมดในระยะเวลาที่ผ่านมา

ข้างหนึ่งก็มีหมอพรมินทร์ เลิศสุริย์เดช, หมอสุรพงษ์ สืบวงศ์ดี, ภูมิธรรม เวชยชัย, จาตุรงค์
ฉายแสง, สุธรรม แสงประทุม, พิณิจ จารุสมบัติ, อติสร เพียงเกษ, เกรียงกมล เลาหไพโรจน์, พิชิต ลิขิต-
กิจสมบูรณ์ ฯลฯ

ส่วนอีกข้างได้แก่ธีรยุทธ บุญมี, พิภพ ชงไชย, ประสาน มฤคพิทักษ์, หมอเหวง โตจิราการ, เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง, แก้วสรร อติโพธิ, ชัยวัฒน์ สุรวิชัย, คำคุณ สิทธิสมาน, ชัชกรินทร์ ไชยวัฒน์, ยุค ศรีอาริยะ, สุวินัย ภรณวลัย ฯลฯ

ในประเด็นแหลมคมร้อนแรงต่าง ๆ ที่สืบเนื่องจากการต่อต้านรัฐบาลทักษิณ ไม่ว่าจะกรณีขอให้ทรงใช้พระราชอำนาจตามมาตรา ๗ แห่งรัฐธรรมนูญ ๒๕๕๐ เพื่อพระราชทานนายกรัฐมนตรี, กรณีตุลาการภิวัตน์, และกรณีรัฐประหาร ๑๙ กันยายน, หรือในหม้ออดีตนักเคลื่อนไหวปัญญาชนรุ่นถัด ๆ มา เช่น รุ่นพฤษภาประชาธรรม ๒๕๓๕, รุ่นปฏิรูปการเมืองและการเมืองภาคประชาชน ๒๕๕๐ ก็ตาม ความขัดแย้งแบ่งฝ่ายก็ดูเด็ดไม่แพ้กัน

ความรุนแรงของความขัดแย้งเหล่านี้ถึงขั้นเว็บไซต์บางแห่งของเพื่อนพ้องน้องพี่ “คนเดือนตุลาฯ” และอดีตสหายจากป่า “เซ็นเซอร์” ข้อเขียนของธงชัย วินิจจะกูลที่โพสต์มาจากมหาวิทยาลัยวิสคอนซิน สหรัฐอเมริกา และคณะกรรมการสโมสร’ ๑๙ ของอดีตสหายภาคอีสานได้ก็ถูกเพื่อนสมาชิกวิพากษ์วิจารณ์เรื่องการแสดงท่าทีทางการเมืองที่ค่อนข้างใกล้ชิดรัฐบาลทักษิณอย่างหนักจนต้องประกาศลาออกทั้งชุดกลางคันเพื่อเปิดทางให้เลือกตั้งกันใหม่

อย่างไรก็ตาม หลักฐานแห่งความแตกสลายของอุดมการณ์เดือนตุลาฯที่แท้จริงคือการที่พลังประชาสังคมคนชั้นกลางที่เรียกร่องสิทธิเสรีภาพทางการเมือง-เศรษฐกิจ แยกหักแยกทางกับ พลังเครือข่ายมวลชนรากหญ้าในเมืองและชนบทที่เรียกร่องความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจสังคม อย่างเด็ดขาดชัดเจนตั้งแต่ต้นปีนี้เป็นต้นมา โดยฝ่ายแรกต่อต้านรัฐบาลทักษิณที่เป็นตัวแทนอำนาจการเมืองของชนชั้นนายทุนใหญ่ในประเทศ แล้วหันไปร่วมกับชนชั้นนำตามประเพณีจับ โคนรัฐบาลทักษิณ ในขณะที่ฝ่ายหลังสนับสนุนปกป้องรัฐบาลทักษิณ

นับเป็นตลกร้ายทางประวัติศาสตร์ ที่คนชั้นกลางพากันหันไปหวังพึ่งชนชั้นนำทหาร-ข้าราชการ-เทคโนโลยี หรือหากจะเรียกในภาษาคนเดือนตุลาฯแต่เดิมก็คือชนชั้นนำ “ขุนศึกขุนนางศักดิ์คณา” ว่าจะนำมาซึ่งสิทธิเสรีภาพแก่ตน ในทางกลับกัน มวลชนรากหญ้าชั้นล่างก็กลับหวังพึ่งชนชั้นนายทุนใหญ่ผูกขาดว่าจะอำนวยความสะดวกเป็นธรรมแก่ตนเช่นกัน

น้อยนักที่เราจะได้เห็นจิตสำนึกหลงผิดที่กลับหัวกลับหางทับซ้อนกันสองชั้น (double false consciousness) อย่างนี้ในสังคมการเมืองเดียว!

และถ้าหากนโยบายเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ (neo-liberalism) อย่างการแปรรูปรัฐวิสาหกิจเป็นของเอกชน, การเปิดเสรีกิจการสาธารณูปโภค, การทำข้อตกลง FTAs, รวมทั้งกรณีผลประโยชน์ทับซ้อนและคอร์รัปชันทางนโยบายต่าง ๆ อาทิ การขายหุ้นชินคอร์ปให้เทมาเส็กสิงคโปร์ ฯลฯ ของรัฐบาลทักษิณ เป็นหลักฐานความหลงผิดของฝ่ายหลังแล้ว.....

บรรดาประกาศคำสั่งของ คปค. โดยเฉพาะรัฐธรรมนูญ (ชั่วคราว) ฉบับ พ.ศ. ๒๕๕๕ ก็คือหลักฐานความหลงผิดที่ชัดแจ้งที่สุดของฝ่ายแรกนั่นเอง!

แต่สิ่งเหล่านี้ต่างก็มีที่มาของมัน การที่คนชั้นกลางฝากความหวังเรื่องสิทธิเสรีภาพของตนไว้กับชนชั้นนำขุนศึกขุนนางศักดิ์คณาแทนที่จะเป็นชนชั้นนายทุนใหญ่ ก็มีใช้เพราะลักษณะอำนาจนิยม-อาณานิคม-อัตตาธิปไตยของรัฐบาลนายทุนใหญ่ที่ละเมิดสิทธิคนชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง รัฐธรรมนูญและสิทธิเสรีภาพในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของผู้คนพลเมืองได้รับการปกครองอย่างกว้างขวางโจ่งแจ้งตลอด ๕ ปีที่ผ่านมาออกหรือ? จนในที่สุด รัฐบาลนายทุนใหญ่ก็ผลักไสคนชั้นกลางกลุ่มต่าง ๆ ที่ควรเป็นฐานการเมืองของตนได้ให้ไปเป็นพันธมิตรของชนชั้นนำขุนศึกขุนนางศักดิ์คณาเสีย

พูดให้ถึงที่สุด การนำที่ผิดพลาดของทักษิณในฐานะนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคไทยรักไทยนี้แหละที่ผลักดันการปฏิวัติระดมพิชิตของไทให้ถอยหลังไปนับสิบปี!

ในทางกลับกัน การที่มวลชนรากหญ้าฝากความหวังเรื่องความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจสังคมของตนไว้กับชนชั้นนายทุนใหญ่ผูกขาด ก็เพราะทางเลือกเศรษฐกิจชุมชน-พอเพียงนั้นลำบากยากเย็น เนิ่นช้ายาวนาน เรียกร้องความปึกใจมันเสียสละอดทนอดกลั้นอดเปรี้ยวไว้กินหวานมองการณ์ไกลสูง, ไม่ใกล้มือและไม่จูงใจเท่าทางเลือกประชานิยมเพื่อทุนนิยม + บริโภคนิยม (capitalist & consumerist populism) ของรัฐบาลนายทุนใหญ่ มิใช่หรือ? จนในที่สุด มวลชนรากหญ้าที่เคยเป็นฐานให้ชนชั้นนำขุนศึกขุนนางศักดินาเอาชนะการทำลายที่ใหญ่โตที่สุดที่รัฐของพวกเขาเคยเผชิญมาในสงครามประชาชนกับคอมมิวนิสต์เมื่อ ๒๐ ปีก่อน ก็กลับกลายเป็นฐานคะแนนเสียงเลือกตั้งและฐานมวลชนในการเคลื่อนไหวชุมนุมที่กว้างใหญ่และเหนียวแน่นยิ่งของพรรคชนชั้นนายทุนใหญ่แทน

พูดให้ถึงที่สุดการที่มวลชนรากหญ้าส่วนมากหันไปนิยมนโยบายประชานิยมเพื่อทุนนิยม + บริโภคนิยมที่รัฐบาลนายทุนใหญ่หว่านโปรยมาที่สะท้อนขีดจำกัดแห่งพลังฟื้นคืนทวนกระแสหลักของแนวทางเศรษฐกิจชุมชน-พอเพียงนั่นเอง

การแสวงหาสิทธิเสรีภาพจากขุนศึกขุนนางศักดินา และการแสวงหาความเป็นธรรมจากนายทุนใหญ่ผูกขาด รังแต่จะนำไปสู่ทางตันเหมือนกัน

การหลงทางและป่าวประณามซึ่งกันและกันระหว่างอดีตสหായร่วมขบวนการหรือร่วมอุดมการณ์สามารถผลิตซ้ำตัวมันเองไปได้ไม่มีที่สิ้นสุดบนพื้นฐานซีกส่วนต่าง ๆ ของอุดมการณ์เดือนตุลาฯเดียวกันนั่นเอง

ไม่มีคำค่าประณามของฝ่ายไหนผิดหมด แต่ก็ไม่มีฝ่ายที่ร้องค่าประณามผู้อื่นคนใดจะถูกถ้วนเช่นกัน (แน่นอน คงรวมทั้งผู้เขียนด้วย) เพราะขีดจำกัดที่ยิ่งใหญ่เบื้องหน้าเราเป็นขีดจำกัดแห่งความเป็นจริงของพลังการเมืองและทางเลือกในประวัติศาสตร์ของสังคมไทยเองโดยรวม, เป็นขีดจำกัดของ

ทั้งชนชั้นนำตามประเพณีและของชนชั้นนายทุนใหญ่ผูกขาดที่ขึ้นมาใหม่, และเป็นขีดจำกัดของทั้งพลัง
 ประชาสังคมของคนชั้นกลางและของพลังเครือข่ายมวลชนรากหญ้าชั้นล่างด้วย

ที่สำคัญ มันเป็นขีดจำกัดที่แยกสลายอุดมการณ์เดือนตุลาฯ ให้แตกแยกออกเป็นเสี่ยง ๆ อย่างถึง
 รากถึงโคนจนยากจะมองเห็นว่ามันจะกลับมาฟื้นฟูเชื่อมประสานเป็นปีกแผ่นเดียวกันอย่างไรต่อไปใน
 อนาคต

%%%%%%%%%